

УДК 796.015.1

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ШАХІСТІВ

Янків І. Т.

Львівський державний університет фізичної культури

Анотації. В роботі розглянуто питання аналізу шахових інтернет-ресурсів і перспектива їх використання у навчально-тренувальному процесі шахістів. Проведено аналіз шахових сайтів та запропоновано їх класифікацію.
Ключові слова: шахи, інтернет-ресурси, шахові сайти.

Постановка проблеми. Сьогодні вже ні в кого не викликає сумніву, що повноцінна підготовка шахістів не може здійснюватися без використання інтернет-технології, а кваліфікований шахіст повинен вільно орієнтуватися у просторах Інтернет і вміти ефективно використовувати його можливості в своїй професійній діяльності.

Дослідження свідчать, що використання мережі Інтернет сприяє розвитку мислення, надає нові засоби для розв'язання творчих завдань, змінює самий стиль розумової діяльності. У сполученні зі стрімким розвитком інформаційних технологій і віртуальної реальності, Інтернет відкриває нові можливості у представленні навчального матеріалу, підвищенні ступеню мотивації і самостійної підготовки, реалізації індивідуального підходу у підготовці шахіста. Усе це разом забезпечує умови для вдосконалення вмінь та знань шахістів.

Комп'ютерні технології і Інтернет стали невід'ємною частиною сучасних шахів. Саме шахам належать серія рекордів по найбільшій відвідуваності сайтів. В якості найбільш характерного прикладу можна привести партію «Каспаров — весь світ», яка була проведена в ігровій зоні сайту Microsoft <http://zone.msn.com/chess/> в 2000 році. Будь-який учасник міг послати свій варіант чергового ходу. Усі пропозиції узагальнювалися, і група експертів вибирала з них найбільш популярне. Партія тривала більше двох місяців (один хід в день). У ній взяли участь понад мільйон користувачів Інтернет. У чемпіонаті світу по шахах серед шкільних команд, який вже два рази проводився сайтом Клубу Каспарова, брали участь 50 команд, розділених на три вікові категорії. Усі ігри проходили в режимі онлайн [8].

Останні дослідження за темою. Важливим чинником в оптимізації навчально-тренувального процесу шахістів є використання шахових ресурсів

Інтернет. На сьогоднішній день, каталог шахових інтернет-ресурсів налічує сотні сайтів. Питання використання шахових комп'ютерних програм і інтернет-ресурсів розглядалися в працях Полоудіна В.А., Михайлової І.В., Уманської І.В. [2, 3, 4, 5] Слід зазначити, що більше уваги приділялося використанню шахових комп'ютерних програм, питання використання шахових інтернет-ресурсів потребує детальнішого вивчення.

Мета дослідження. Метою нашої роботи було аналіз шахових інтернет-ресурсів та перспектива використання їх у навчально-тренувальному процесі.

Для досягнення визначеної мети передбачалося вирішення таких основних **завдань:**

- провести теоретичний аналіз і класифікація шахових інтернет-ресурсів;
- визначити напрямки використання інтернет-ресурсів у навчально-тренувальному процесі шахістів.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі **методи:**

- 1) теоретичний аналіз розробки цієї проблеми в науково-методичній літературі;
- 2) метод системно-структурного аналізу і синтезу.

Результати та їх обговорення. Нові інформаційні технології — невід'ємна частина нашого життя. Маючи в своєму розпорядженні комп'ютер, можна інтенсифікувати процес навчання, зробити його більш наочним і динамічним, формувати вміння працювати з інформацією, готувати особистість «інформаційного суспільства», формувати дослідницькі вміння, розвивати комунікативні здібності. Це забезпечує швидке і міцне опанування навчального матеріалу, розвиває пізнавальні здібності та розумові якості дітей, сприяє активізації їх пізнавальної діяльності.

Для тренера важливо знати, де і як знайти потрібне джерело інформації, як вибира-

ти з великого потоку потрібну та достовірну інформацію, аналізувати її, на основі отриманих і наявних знань вміло опрацьовувати та подавати в доступній формі інформацію відповідно до вікових та психологічних особливостей шахістів. Тому незамінним помічником для тренерів стають комп'ютерні технології, як інструмент покращення тренерської діяльності для розв'язання різних завдань. Особлива роль при цьому відводиться використанню ресурсів і можливостей мережі Інтернет в навчально-тренувальному процесі шахістів.

Дослідження показали, що існує велика кількість шахових сайтів, які мають різну спрямованість і дають можливість по різному їх використовувати у навчально-тренувальному процесі шахістів.

Сьогодні вже не викликає сумніву, що навчально-тренувальний процес шахістів стає ефективнішим, якщо тренер володіє інтернет-технологіями і використовує ресурси, і можливості Інтернету в своїй практичній діяльності. Значення шахових інтернет-ресурсів — це необмежений доступ до професійної інформації, використання навчальних новинок, онлайн курсів, Web-сайтів, співпраця з іншими тренерами і шахістами, обмін інформацією з колегами і експертами з інших країн, об'єднання професійних ресурсів для вирішення спільних завдань.

Інтернет пропонує багато ресурсів, для використання у навчально-тренувальному процесі шахістів: це заняття в режимі онлайн, ресурси для тренерів, ресурси для учнів, ресурси для самостійного навчання, ігрові шахові портали, робить можливим залучати висококваліфіковані тренерсько-викладацькі кадри і спаринг — партнерів для навчання шахістів.

Шахові ресурси Інтернет можна класифікувати — як ігрові, інформаційні і навчальні сайти. Проте аналіз показав, що більшість сайтів носять комплексний характер, в них можуть бути інформаційна складова, навчальні і ігрові розділи.

Дослідивши основні види шахових ресурсів і сервісів Інтернет можна класифікувати їх по таких напрямках:

1) офіційні інформаційні сайти (правила, положення про чемпіонати, календар подій, рейтинги, звання та ін.) — Міжнародна шахова федерація (<http://www.fide.com>), Європейський шаховий союз (<http://europechess.org/>), Асоціація професіоналів шахів (<http://www.chess-players.org/eng/index.html>), Міжнародна Федерація шахів по листуванню, Федерація заочних шахів України (<http://ccfu.org.ua/>), Федерація шахів м. Києва (<http://www.chesspage.kiev.ua/fed>), Федерація шахів Туреччини (<http://www.tsf.org.tr>), Російська шахова федерація (<http://www.russiachess.org>), Британська шахова федерація (<http://www.bcmchess.co.uk>) та інші. Сайт Федерації шахів України (www.ukrchess.org.ua) —

містить інформацію про Федерацію шахів України, про основні шахові новини в Україні і за межами, анонси, календар і положення змагань, окремо знаходиться під сайт Кваліфікаційної комісії ФШУ;

2) шахові клуби — дані сайти ведуться онлайн репортажі з великих турнірів, поміщаються аналітичні, учбові матеріали, відомості про мережеві шахові проекти — Миколаївський шаховий клуб і ДЮСШ, шаховий клуб ім. О.В. Момота, Львівський шаховий клуб, Шаховий клуб Національної Юридичної академії, Шаховий клуб «Атака» (Донецьк), Шаховий клуб «Гамбіт» (Київ), Мукачівський шаховий клуб «32/64», Міський шаховий клуб «Думка» та інші.

3) персональні сайти шахістів — Г. Каспарова, А. Карпова, В. Ананда, В. Крамника, О. Морозевича, Ю. Полгар, Р. Пономарьова, Г. Камського, В. Грабінського та інших;

4) шахові портали — «Шахи портал», «webchess.en», «Російський шаховий портал», «Chessville», «Chess Mix», «Всесвітня мережа шахів», «Віртуальна спільнота гравців», «IGAME.ru», «ChessClown», «Chess-online.ru», «Шахи онлайн клуб» та інші;

5) періодичні видання — шахові ЗМІ, що публікують огляди, коментарі, дискусії, аналітичні матеріали, наприклад, найпопулярніший журнал Week in Chess, який, окрім усього іншого, поміщає щотижневі оновлення бази шахових партій, «Тижневик шахів», «Шаховий інформатор» (Югославія), «64-Шаховий огляд» (Росія), «Тура» (Україна), «Нове в шахах», «Шахи сьогодні», «Журнал про шахи по листуванню та Інтернет», «Шахи тижня», «E3-E5», «The Week in Chess», «New in Chess», «Inside Chess» та інші;

6) сайти шахових змагань — Командний Чемпіонат Європи-2003, Лінарес-2003, Аерофлоторен, Меморіал Ботвинника, Чемпіонат Світу ФІДЕ-2001 (Москва), Чемпіонат Європи в Македонії, Вейк-ан-Зее-2001, Каспаров-Крамник (офіційний сайт), Клубний чемпіонат Росії-2000, Супертурнір у Вейк-ан-Зее, Чемпіонат в Лас-Вегасі, Супертурнір в Дортмунде, інтернет-матч «Каспаров проти всього світу», Супертурнір в Сараєво, Клубний чемпіонат Росії-99, Супертурнір в Дортмунде, Супертурнір в Дос-Ерманасе (на іспанському), Супертурнір в Монако, Супертурнір в Лінаресі, Олімпіада в Елісті, Чемпіонат в Тронінгені, Чемпіонат Росії-1998, Супертурнір в Тілбурзі, Супертурнір в Новгороді, Матч Каспаров — Деер Блу та інші ;

7) ігрові зони, в яких можна грати в режимі онлайн, гравець з гравцем або з комп'ютерними програмами — «Шахова планета», «Internet Chess Club (ICC)», «Шаховий клуб «Берег», «Internet Chess Kingdom (ICK)», «Free Chess», «Chess21», «Рейтингові турніри (шахи і інші інтелектуальні ігри)», «Безкоштовний сервер Blubbie», «Chess

and Mail», «VINCO Online Games», «Internet Game Area», «Ajaxplay.com», «Шаховий сервер Yourpot»;

8) шахові бази дебютів і партій, наприклад Інтернет-енциклопедія шахових дебютів; шахові Інтернет-школи і курси, серед яких школа М. Дворецького, «шаховий університет Клубу Каспарова», «Клуб шахових гросмейстерів», «сайт тренера по шахах Володимира Грабінського», «Chessok» — шахові програми і книги, «Chesszone» — віртуальна школа, «Chessebook» — шахова школа в Інтернеті та інші; шахові форуми — «Kasparovchess», «Chesspro online», «Інтелігентний Шаховий Форум», «Кванто-Форум» — науково-шаховий клуб, «Форум Шахових Професіоналів і Любителів», «Український шаховий форум»; блоги провідних шахістів світу — Юдіт Полгар, Михайло Хоміч, Віктор Найда, Грігор Айрапетян, Antuan — шаховий блог web-майстра [6, 7].

Ці ресурси і сервіси зробили Інтернет невід'ємним компонентом сучасних шахів. Шахісти у великій частині є залученою в Інтернет аудиторією. Можливості Інтернет дозволяють шахістові з мінімальним рівнем не лише стежити за світовими шаховими подіями, але і брати участь в них, підвищувати свою кваліфікацію, спілкуватися з іншими любителями шахів. Шахові інтернет-ресурси містять інформацію для шахістів різного рівня кваліфікації, від початківців до гросмейстерів, від аматорів до висококваліфікованих тренерів.

Шахові інтернет-технології можна використовувати в різних напрямках підготовки шахістів:

- теоретична підготовка;
- практична підготовка;
- психологічна підготовка.

Найбільше задіяні ігрові сервери, які дозволяють грати в шахи (у тому числі брати участь в турнірах), спілкуватися в чатах і форумі ігрової зони, аналізувати зіграні партії, прослуховувати лекції, створювати команди, брати участь у вікторинах і багато що інше. Серед таких серверів можна виділити:

- «Internet Chess Club (ICC) », який налічує понад 25 тисяч членів, сайт дозволяє 125000 ігор в день, клуб є одним з найбільших віртуальних шахових суспільств на Інтернеті;
- «www.PlayChess.com» — всесвітній шаховий сервер, нараховує більш ніж 20 тисяч гравців, сайт дозволяє 100000 ігор в день;
- «www.WorldChessNetwork.com» — світовий Шаховий Мережевий сервер;
- «www.freechess.org» — безкоштовний шаховий сервер призначений для гравців, від новачка до гросмейстера;
- «клуб «Шахова планета» нараховує 6 тисяч членів.

Інтернет — є невід'ємним помічником тренера. Тренер з шахів може використовувати ресурси мережі Інтернет наступним чином:

- самоосвіта, самостійне підвищення своєї кваліфікації на основі інформації, що міститься в мережі, вивчення досвіду своїх колег;
- отримання нормативно-довідкових документів із серверів Шахових Федерацій (ФІДЕ, ФШУ, обласних);
- отримання інформації про новітні технології, методики, шахові новинки;
- використання на тренуваннях методичних і дидактичних матеріалів, наявних в мережі;
- розробка власних матеріалів і публікація їх в мережі;
- використання тестових завдань у навчально-тренувальному процесі шахістів наявних в мережі Інтернет;
- знайомство з новими книгами, підручниками, методичною літературою, комп'ютерними шаховими програмами і придбання їх в Інтернет-магазинах;
- участь в заочних конференціях і конкурсах;
- використання ігрових порталів для вдосконалення змагальної діяльності шахістів.

Щоб досягти ефективного поєднання власних педагогічних знахідок і освітніх інтернет-ресурсів необхідна велика і цілеспрямована підготовка.

Висновки:

1. Аналіз і узагальнення інформаційних джерел показав, що в процесі розвитку теорії і методики шахів відбувається поступовий перехід в орієнтації вчення гри від звичайних носіїв інформації до використання інтернет-технологій. Цьому сприяє розвиток комп'ютерної техніки і інформаційних технологій в світі.

2. Шахові інтернет-ресурси містять інформацію для шахістів різного рівня кваліфікації, від початківців до гросмейстерів. Інтернет пропонує багато ресурсів, для використання у навчально-тренувальному процесі шахістів: це заняття в режимі онлайн, ресурси для тренерів, ресурси для учнів, ресурси для самостійного навчання, ігрові шахові портали.

3. Шахові інтернет-ресурси умовно можна розділити на ігрові, інформаційні і навчальні сайти. Найбільш популярні серед шахістів — ігрові сервери, які дозволяють грати в шахи (у тому числі брати участь в турнірах), спілкуватися в чатах і форумі ігрової зони, аналізувати зіграні партії, прослуховувати лекції, створювати команди, брати участь у вікторинах і багато що інше.

4. Шахові інтернет-ресурси можна використовувати у теоретичній, практичній і психологічній підготовці шахістів різного рівня кваліфікації. Інтернет є невід'ємним компонентом дистанційного навчання. Проте використання шахових інтернет-технологій потребують детальнішої розробки відповідних методик, які можна було б використовувати у навчально-тренувальному процесі.

Список літератури:

1. *Киршев С.П.* Компьютер как средство повышения эффективности учебного процесса /Киршев С.П., Киршева Н.В.//Труды ученых ГЦОЛИФКа: 75 лет: Ежегодник. — М, 1993. — С. 162—167.
2. *Михайлова И.В.* Подготовка юных высоко квалифицированных шахматистов с помощью компьютерных шахматных программ и «Интернет» Диссертация ... канд. пед. наук. — М.: 2006.
3. *Полоудин В.А.* Компьютер и шахматы — история вопроса. //Информатика. — 2004. — №14. — С.28—30.
4. *Полоудин В.А.* Концептуальные аспекты методики обучения младших школьников игре в шахматы с применением компьютеров. //Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. — 2007. — №1. — С. 7 — 10.
5. *Уманская И.В.* Специфика методики подготовки высококвалифицированных юных шахматистов / Уманская И.В., Соболев Г.О. //Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. Детский тренер: Журнал в журнале. — 2002. — № 6. — С.9—12.
6. www.chesszone.net.ru
7. www.chessassistant.ru
8. www.clubkasparov.ru

Надійшла до редакції 24.02.2011 р.

Янків І.Т. Использование шахматных интернет-ресурсов в учебно-тренировочном процессе шахматистов. В работе рассмотрено вопрос анализа шахматных интернет-ресурсов и перспектива их использования в учебно-тренировочном процессе шахматистов. Сделан анализ шахматных сайтов и предложена их классификация.
Ключевые слова: шахматы, интернет-ресурсы, шахматные сайты.

Yankiv I.T. Use of chess internetresources in to educational-training process of chess-players. It is in-process considered question of analysis of chess internetresources and prospect of their use in to educational-training process of chess-players. The analysis of chess sites is done and their classification is offered.
Keywords: chess, internet-resources, chess sites.